

אופן ההוצאה המותרת על ידי מקום פטור

הרב איתיאל אריאל, רס"ן ראש מדור הלכה

א. פתיחה

בספר **תורת המחנה** (ח"יב מד, י) הוגדרה מדיניות הפסיקה של הרבנות הצבאית בנוגע לדרכי היתר של הוצאה נצרכת מחוץ לעירוב (כרמלית).

כעדיפות ראשונה נקבע, שעדיפה הוצאה מרשות היחיד לכרמלית על ידי העברת החפץ דרך 'מקום פטור'. דהיינו, **הנחה גמורה ב'מקום פטור'**, ולאחר מכן עקירה נוספת משם והנחתו ב'כרמלית'. בדרך זו מעשה ההוצאה מתחלק ל**שתי פעולות שונות**, כך שההנחה במקום פטור והעקירה ממנו **קוטעת למעשה את הרצף** של ההוצאה האסורה, שראשיתה עקירה ברשות היחיד וסופה הנחה בכרמלית.

היתר זה הוגבל בכמה **תנאים מעכבים** :

- ההנחה במקום פטור חייבת להיות **הנחה גמורה**, כך שהחפץ יעמוד שם מעצמו.
- העקירה ממקום פטור תתבצע **תוך כדי הליכה** של מי שנוטל את החפץ.
- כשעומד בכרמלית ונוטל את חפץ המונח במקום פטור **בעודו עומד במקומו**, הנחת החפץ בתוך הכרמלית תתבצע **בתוך ד' אמות**, ולא מעבר לכך.

ועליהם נוספו עוד שתי **הגבלות** שהן **לכתחילה** :

- עדיף שהעקירה ממקום פטור ליעדו בכרמלית תתבצע **על ידי מישהו אחר**.
 - יש להשתדל שהמעבר דרך הכרמלית **יתבצע תוך כדי ריצה**, מחשש שמא ישכח ויבוא לידי עקירה והנחה אסורים (הגבלה זו מתייחסת למקרה של העברה מרה"י לרה"י דרך כרמלית).
- מאחר ומדובר בשאלה מאוד מעשית, שאנו נשאלים עליה חזור ושאלו מדי ערב שבת בשבתו, ננסה לבחון שנית במאמר זה חלק מן ההגבלות הנ"ל, ולהציע מספר שינויים לקולא.

ב. היתר ההוצאה דרך 'מקום פטור' התעורר בדורות האחרונים

בפתח הדברים עלינו להעיר, שהאפשרות לבצע הוצאה מרשות היחיד לכרמלית על ידי מקום פטור, שהיא לכאורה שווה לכל נפש, כמעט שלא נזכרה בפוסקים כאופציה ריאלית לפיתרון.

אמנם **השו"ע** (או"ח שמו, א) הביא שתי דעות בענין :

ולחלופי דרך מקום פטור ברשויות דרבנן, יש אוסרים ויש מתירים.

ובפשטות דייקו מדבריו שנקט להקל כדעת הרי"ף והרמב"ם, ואף הרמ"א (שם) שנוטה להחמיר

בדבר, ודאי איננו שולל לגמרי את ההסתמכות על שיטת המתירים במקום צורך ודוחק, וכפי שנקט בערוך השלחן (שנה, ז).

אך למעשה, אין בידינו כל עדות על כך שהשתמשו למעשה בדרך היתר זו, כפתרון מעשי להוצאה מחוץ לעירוב. אדרבה, מצאנו שביטלו בנקל מצוות מילה בשבת, אם שכחו להביא את הסכין מערב שבת. כך פסק השו"ע (יו"ד רסו, ב):

אין מביאן אותו ממקום למקום, ואפילו להוציאו מהבית ולהביאו דרך גגין וחצרות ומבואות שלא עירבו.

דהיינו שאין היתר לטלטל את הסכין אפילו בתוך רשות היחיד עצמה כל עוד אינה מעורבת, **ולא העלה על דעתו להתיר זאת על ידי העברה דרך מקום פטור** שנמצא בסמוך לשם (שהרי ברשות היחיד עצמה אין מקום פטור).

ושם בהמשך (סעיף ה) התיר לכל היותר אמירה לנכרי להביא את הסכין דרך כרמלית, ובלבד שלא יעבירו דרך רשות הרבים. זאת משום שלהלכה לא התירו אמירה לנכרי באיסור דאורייתא אפילו לצורך מילה, ורק במקום שבות דשבות יש להקל בכך. ומאחר שמדובר בכרמלית, חוזרת ועולה השאלה מדוע לא הועלתה האפשרות להעביר את הסכין דרך 'מקום פטור', כדי שלא לבטל מצוות מילה בשבת.

שמא תאמר, שמבחינה עובדתית לא היו מצויים בימי חז"ל והפוסקים הראשונים התקנים העשויים לשמש כ'מקום פטור', כמו עמודים גבוהים עשרה טפחים, זיזים הבולטים מן הבית, איסקופת הפתח או עצמים שונים שאינם רחבים ארבעה טפחים וכדו', ורק בשל מגבלה מעשית זו לא ראו אפשרות ריאלית להשתמש בהיתר זה - אם כן, מדוע לא התירו במקום דוחק כזה להסתמך על דעת הסבורים שיד תבירו הגבוהה עשרה טפחים נחשבת כ'מקום פטור' (ראה תורת המחנה שם הערה פב)⁷⁵.

לא רחוק בעיני לומר, שחז"ל לא רצו לעודד "עקיפת" איסור הוצאה כדבר שבשגרה באמצעות פיתרונות שונים. אדרבה, להשקפה זו מוטב לאבד מצוות מילה בזמנה בשבת, ולכל היותר להתיר את הבאת הסכין על ידי נוכרי, **ולא לפרוץ את איסור הוצאה אפילו לכרמלית**. זאת משום שבנקל עלולים להגיע לאיסור הוצאה דאורייתא דרך רשות הרבים, שהייתה מציאות שכיחה יותר בימי המשנה והגמרא. ורק במקום ש"אדם בהול על ממונו" דנו בפיתרונות שונים שנועדו למצב חריג כעין מי שהיה בדרך וארנק בידו, שעל אחד מהם העידו בגלוי "עוד אחרת היתה, ולא רצו לגלותה".

רק בדורות האחרונים, כשתנאי החיים השתנו והצורך בפיתרונות לאפשר טלטול מחוץ לעירוב התגבר, מצאנו **שהפוסקים האחרונים התאמצו יותר** לגבש דרכי היתר. ולא בכדי, הדיון בשאלות אלו מצוי יותר אצל **פוסקי אשכנז**, היוצאים מנקודת הנחה שאין רשות הרבים בזמננו, ולא אצל **פוסקי ספרד** הנוקטים שרשות הרבים דאורייתא שכיחה גם בזמן הזה.

75 שמענו בשם הרב נבנצל, שהמציאות השכיחה בימיהם היתה של רשות הרבים, שהחלפה דרך מקום פטור אסורה בה.

יתרה מזו, לולי דמסתפינא אמינא, שכל העיסוק בהקמת עירובין במרחב שמעבר לחצר ומבוי המתבסס על דין צורת הפתח, אף הוא התחדש רק בדורות האחרונים, ואילו בדורות קודמים לא עלה על הדעת לטלטל מחוץ למבוי, אפילו אם כתוצאה מכך תתבטל מצוות מילה בשבת. זאת משום שתנאי החיים לא הצריכו כלל טלטול מחוץ למבוי, ואף במקום שהדבר נצרך לא רצו להקל בכך, משום שבעיניהם המציאות הפשוטה שמחוץ למבוי נידונה כרשות הרבים (אמנם, ודאי לא באנו לעסוק במסגרת זו במחקר היסטורי, אך נדרשנו לכך כדי להבליט את העובדה שהדיון המעשי בפרטי דין הוצאה דרך מקום פטור אינו מתבסס על מקורות קדומים אלא התחדש בדור האחרון).

ממילא, כל הדיון המפורט בגדרי צורת הפתח בזמננו, המתבסס על ההנחה שאין רשות הרבים בזמננו, גם הוא דיון מחודש. ולא בכדי, בולט מאד העדרם של חכמי ספרד בכל הדורות האחרונים מן ההתייחסות לנושא זה, שנטייתם הטבעית היא להימנע מלערב את המרחב העירוני שמחוץ למבוי על ידי צורת הפתח. ומאידך, המשקל המכריע של פרטי דיני צורת הפתח ויישומה בזמננו, נידון כמעט ורק על ידי הפוסקים האשכנזיים המאוחרים.

לאור זאת, בבואנו להשתית מדיניות של היתר הוצאה מחוץ לעירוב על ידי מקום פטור – וכידוע, המציאות הצבאית השגרתית מחייבת אותנו למצוא פיתרון לנשיאת חפצים שונים מחוץ לבסיסי הקבע – עלינו לוודא שמדובר במציאות ייחודית הרחוקה מן המצוי השגרתית בחיים האזרחיים, ושיש מרחק גדול בין היכרמלית שבה אנו דנים לרשות הרבים. שאם לא כן, עלינו לשקול היטב אם ההיתר שאנו נוהגים בו עולה בקנה אחד עם המדיניות הפשוטה שעולה מדברי חז"ל והפוסקים, שלא הרבו להשתמש בדרך היתר זו.

ג. האם נכון לדמות טלטול דרך מקום פטור למי שהחשיך בדרך

בספר תורת המחנה (שם) התבסס על סוגיית הגמרא בשבת (קנ"ג, ב) לגבי מי שהחשיך בדרך ומשוי על כתפו, שם נאמר:

אמר רב אדא בר אהבה היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו, אבל קלי קלי לא. מאי טעמא? כיון דלית ליה היכרא אתי למיעבד עקירא והנחה. סוף סוף, כי מטא לביתה אי אפשר דלא קאי פורתא וקמעיל מרשות הרבים לרשות היחיד? דזריק ליה כלאחר יד.

מסוגיא זו עולות שתי מגבלות החלות על מי שעקר את חבילתו בערב שבת והחשיך עליו היום בעודו בדרך:

- א. חובה עליו לרוץ עם החבילה כהיכר לכך שהעקירה נעשתה בהיתר, ורק משום כך התירו לו בשעת הדחק להשלים את ההוצאה בשבת. ובראשונים דנו האם היכר זה שייך גם בחפצים קטנים יותר או דווקא בחבילה.
- ב. חובה עליו להקפיד שלא לעצור ולהשתהות מעט קודם כניסתו לרשות היחיד, וכדי למנוע עצירה זו שעלולה להביא אותו לידי עקירה ברשות הרבים והנחה בחצירו, הצריכו אותו לזרוק את החפץ כלאחר יד.

לכאורה מכאן יש ללמוד גם למניח ועוקר ממקום פטור, שחובה עליו להימנע מעמידה ללא

תנועה בסמוך להנחתו או לעקירתו, שאם עושה כן, **נמצא שעוקר ומניח בכרמלית**. וכדי שלא יבוא לידי כך, עליו לעשות לעצמו היכר על ידי ריצה.

השוואה זו בין המקרים מתבססת על הדמיון שבין עקירה **מזמן פטור** (ערב שבת) לבין עקירה **ממקום פטור**. בשני המקרים ישנה "חצי הוצאה", דהיינו, הנחה בתנאי חיוב אך ללא עקירה אסורה. אמנם הנחה זו מותרת באופן עקרוני, אך מאחר ובנקל עלולה לבוא לידי הוצאה גמורה, חלות עליה מגבלות אלו.

בהקשר זה יש לציין את שיטת הרב אבידן (תחומין ח"ד עמ' 221 ואילך) שגזר גזירה שווה באופן מוחלט בין שני המקרים, והצריך **מעיקר הדין** לבצע את ההעברה בכרמלית **על ידי ריצה**, ואף לבצע את ההנחה **כלאחר יד**. כמו כן, הרב אבידן מדגיש שחז"ל לא רצו להשתמש בהיתרים אלו באופן קבוע, אלא כהיתר למצב מקרי, כגון מי שהחשיך, וגם זאת מכח סברת "אדם בהול על ממונו", כעין מה שכתב המשנ"ב (רסו, ס"ק טז) לגבי טלטול פחות פחות מד' אמות.

אמנם לענ"ד אין הכרח להשוואה זו בין עקירה ממקום פטור לעקירה בערב שבת. המשנה בדין 'מי שהחשיך' דנה בגדרי הוצאה ברשות הרבים דאורייתא. ואכן, בכל מקום בו אנו עוסקים בהוצאה לרשות הרבים ממש, חכמים גזרו על כל ביצוע פעולה חלקית מחשש שמא הדבר יביא לידי הוצאה גמורה מדאורייתא. מטעם זה, לא ראו חכמים להקל בדין הוצאה לרה"ר 'בין השמשות', ואפילו כשהעקירה היתה בערב שבת בהיתר גמור. יתרה מזו, לעניות דעתי גם הפוסקים שנקטו שאין רשות הרבים בזמן הזה, לא ראו מקום להקל בגדרים אלו, כל עוד מדובר **בדמיון ברור לרשות הרבים גמורה**, אלא שלא הושלמו תנאיה.

לעומת זאת, במציאות הצבאית השכיחה אנו כמעט ולא עוסקים **ברשות הרבים ממש**, אלא **בכרמלית מובהקת**.

ככלל, **השטחים המיועדים לפעילות צבאית** (כגון: שטחי אימונים ושטחי כינוס, דרכי ביטחון, מחסומים קבועים ואף ניידים, פילבוקסים וכדומה) מופקעים מן הציבור, **והכניסה אליהם מוגבלת**. כך שגם אם לא הושלמו התנאים לעשותם כרשות היחיד ממש, **ודאי אינם דומים כלל לרשות הרבים**, ואין מקום לחשוש שמא יבואו לידי הוצאה גמורה.

במצבים אלו, כשאנו עוסקים בגדרי איסור הוצאה מדרבנן, ואין ברקע כל דמיון לאיסור הוצאה מדאורייתא, אין אנו רשאים להוסיף גזירות מדעתנו. ומאחר שמדובר במקום צורך ודחק, ניתן להסתמך על הכרעת השו"ע שהתיר החליף ברשויות דרבנן דרך מקום פטור, **אף ללא המגבלות שהוזכרו לגבי מי שהחשיך**. ומשום כך, אנו רואים **רק עדיפות** בכך שהמעבר בכרמלית יתבצע בריצה, אך לדעתנו **אין חובה הלכתית** מובהקת לנהוג כך.

עם זאת, יש להעיר לגבי פעילות המתבצעת במרחב האזרחי (כגון: סיורים על הכבישים, אבטחת מטיילים וכדומה), שהיא עלולה להתרחש ברשות הרבים גמורה, לשיטת הסוברים שיש רשות הרבים בזמננו. ואף לשיטת החולקים עליהם, בוודאי יש דמיון גדול לרשות הרבים גמורה. במצבים אלו, לענ"ד יש מקום גדול לחשש שמא יבוא לידי הוצאה גמורה, **ויש לצמצם מאד את ההיתר של הוצאה על ידי מקום פטור**, ואף להגבילו בתנאים הני"ל.

מאידיך, גם לגבי פעילות מסוג זה, נכון לעני"ד להקל בכך בשעה שהחיילים נמצאים בכרמלית גמורה, כגון בשעת המנוחה. המציאות השכיחה בסיורים ובמשימות מעין אלו, שהמנוחה אינה מתבצעת על הציר עצמו, אלא במקום צדדי שאינו דומה כלל לרשות הרבים, ושם יש מקום להתיר על ידי מקום פטור.

עלי להדגיש, כי אף על פי שלא מצאתי מקור מפורש להבחנה זו, כך נכון להסביר לעני"ד את השינוי בגישת הפסיקה ביחס להעברה דרך מקום פטור, וסברא נכונה היא.

ד. האם יש צורך שהעקירה ממקום פטור תתבצע תוך כדי הליכה

מסוגיית הגמרא שהובאה לעיל – "אי אפשר דלא קאי פורתא וקמעילל מרשות הרבים לרשות היחיד", הוכיח בספר **תורת המנחה** (שם) שיש חובה גמורה להקפיד על כך שהעקירה ממקום פטור תתבצע תוך כדי הליכה, וכשהעוקר אינו מקפיד על כך נמצא שעוקר שנית במקום שבו עומד.

לכאורה יש להקשות על סוגיא זו, המתייחסת לעמידה קלה שנועדה לאפשר התארגנות לצורך הכניסה לרשות היחיד כהנחה גמורה, מסוגיא אחרת (שבת ה, ב) שקבעה גדר אחר לגמרי:

א"ר יוחנן: היה טעון אוכלים ומשקין ונכנס ויוצא כל היום כולו - אינו חייב עד שיעמוד. אמר אבבי והוא שעמד לפוש... חוץ לד' אמות: עמד לפוש - חייב, עמד לכתף - פטור.

לכאורה עולה מסוגיא זו, **שרק עצירה גמורה** של מעשה ההוצאה **שנועדה לשם מנוחה והפסקה** מוגדרת כהנחה, ואילו כל עמידה אחרת **שנועדה לשרת את הרצף של ההוצאה** עד להנחה הסופית אינה בכלל זה.

ואכן המשנ"ב (ביאור הלכה רסו ד"ה יכי היכי) מדגיש:

ומה שאמרו: "אי אפשר דלא קאי פורתא" – זה לא הוי הנחה לגמרי רק נראה כהנחה.

מכאן, שהצורך לבצע את ההנחה 'כלאחר יד' **אינו מעיקר הדין**, אלא חומרא היא משום שנראה כהנחה גמורה, וכדי שיהיה לו היכר.

דברי המשנ"ב לכאורה מוכרחים, שהרי אם אמנם מדובר בהנחה גמורה, מה הועילה הגמרא כשחייבה לבצע את ההנחה כלאחר יד. שכן עקירה גמורה ברשות הרבים בשבת עצמה ודאי אסורה אפילו כשההנחה נעשית בשינוי, ולא מצאנו בשום מקום אחר שהקלו חכמים בגדרי מלאכת הוצאה על ידי שינוי במקום ש"אדם בהול על ממונו".

ואם כנים דברינו שלא מדובר בהנחה גמורה, הדר דינא שאין לנו לגזור על המעביר דרך מקום פטור שיעשה זאת דווקא תוך כדי הליכה, או שיניח את החפץ כלאחר יד דווקא.

אמנם **ודאי יש להקפיד על רצף הפעולה**, דהיינו שהעוקר יעמוד במקומו קודם עקירת החפץ ממקום פטור, ומייד כשנוטל את החפץ ומביאו אליו יעקור ממקומו וילך ברצף עד מקום ההנחה. כך, **שלאורך כל הפעולה החפץ יהיה בתנועה ולא יעצור במקומו**. בדרך זו, נכון להתייחס אל העמידה במקום כחלק ממעשה ההוצאה, ובוודאי אינה גרועה מהעומד לכתף, אך ודאי יש להקפיד שלא יבוא לידי עומד לפוש ממש. למיטב נסיוני יש קו גבול ברור המבדיל

בין פעולה מיידית ורציפה לפעולה שנקטעה, ואין זה בכלל "נתת דבריך לשיעורין".

על כך העירני ידידי ורעי הרב יצחק רבלין הי"ו עורך הספר 'תורת המחנה', ממה שכתב בשער הציון (שמט, יח):

לענ"ד נראה ברור דלכו"ע מה"ת מקרי עמידה אפילו אם לא עמד לפוש בהדיא ורק בשביל איזה סיבה שמנעו לילך, כיון שלא עמד לתקן דרך משאו, דרק אז חשוב כמהלך.

דהיינו, שכל עמידה מכל סיבה שהיא נכללת בגדרי עומד לפוש, למעט עמידה לצורך מובהק של תיקון משאו. והשעה"צ הביא ראיה לדבריו מסוגיית מי שהחשיך עצמה, שהרי "אי אפשר דלא קאי פורתא".

נמצא, שהמשנ"ב עצמו גילה דעתו בשעה"צ, שעמידה כלשהי נחשבת להנחה גמורה, ודלא כמו שמשמע מדבריו בביה"ל. וממילא, אין לנו דרך אחרת לעקירה ממקום פטור אלא כשכבר עקר ממקומו והוא נוטל את החפץ תוך כדי הליכה.

אף על פי כן, בעניותי אני עומד על דעתי שסברא מוכרחת היא, שעמידה לצורך עקירת החפץ ממקומו או לצורך הנחתו ודאי אינה חמורה מעמידה לשם תיקון משאו. ודברי המשנ"ב בשער הציון מתייחסים לכל הפרעה חיצונית שגורמת לאדם לעמוד, משום שהיא איננה משרתת את מעשה ההוצאה ומהווה 'הפסק'. ובדוחק גדול יש לבאר את ראייתו מן הגמרא כמראה מקום ולא כראיה גמורה, ואין הכי נמי שעמידה מאולצת זו אינה נחשבת הנחה גמורה, כדי שלא יסתרו דבריו את מה שכתב בביאור הלכה.

ה. אופי ההנחה על מקום פטור

בספר **הלכה כמקורה** לרי"צ רימון (ח"ב, עמ' 224) כתב:

הנחת החפץ צריכה להיות גמורה, כך שהחפץ יחזיק מעמד גם ללא תמיכת האדם.

באופן דומה כתב גם בקיצור תורת המחנה (עמ' 149):

ניחחו הנחה גמורה (כך שיעמוד מעצמו).

ברוח זו, שמעתי מי שמורה להוציא את החפץ בתוך שקית ניילון, ולתלות אותה על מראת הרכב (כדוגמא למקום פטור). לדעתו, רק באופן זה ניתן להבטיח שהחפץ ינוח לגמרי על מראת הרכב ללא עזרת יד אדם, וכל עוד נדרשת תמיכת יד אדם אין זו הנחה גמורה.

לענ"ד אין בכך כל צורך.

שהרי סוגיית הגמרא (שבת ה, ב) הסתפקה בהרבה פחות מזה, אפילו במקום שיש רשות הרבים גמורה:

היה קורא בראש הגג, ונתגלגל הספר מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחים גוללו אצלו, משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב... והא לא נח, ואמר רבא בכותל משופע [רש"י]: דנח ליה על אותו שיפוע.

באופן פשוט מדובר בכותל רגיל המשופע במקצת, כך שכשהקורא בספר אוחוז בו בראש הגג, חלקו התחתון אינו עומד באוויר אלא נח על גבי הכותל, אך ודאי אינו יכול לעמוד שם בפני עצמו ללא אחיזת האדם. מכאן **שדי בשיפוע קל** של הכותל כדי שהספר יחשב מונח על גביו, אע"פ שמי שאוחז בו הוא האדם שעל הגג.

וזו לשון השו"ע (או"ח שני, ב) :

אם הכותל משופע **בענין שנה עליו** – אסור לגוללו אצלו.

ובמשנ"ב (ביה"ל ד"ה אם הכתל) הוסיף :

ואם נח על גבי זיו שאין רחב ארבעה, הוי מקום פטור ומותר להביאו אצלו.

הרי לפנינו דברים ממש מפורשים, **שכל עוד החפץ מונח פיזית על גבי מקום פטור**, מותר לעקרו משם, אע"פ שאוחזים אותו מלמעלה, וללא אחיזת האדם ודאי אינו יכול לעמוד בפני עצמו.

ובטעם הדבר צריך לומר, שכל חפץ שאינו בתנועה נקרא מונח, **ומקום הינוחו נקבע על פי הנקודה הפיזית שעליה הוא עומד**. וממילא, תמיכת החפץ על ידי האדם אינה מעלה ואינה מורידה כדי לקבוע את מקום הינוחו במקום פטור.

ואמנם, במקום שהאדם אוחוז בידו לגמרי את החפץ, והנחתו על גבי מקום פטור היא בבחינת "מסייע שאין בו ממש", מודינא שאין זו הנחה, ו'מקום פטור' כמאן דליתיה. אך ניתן להסתפק בכך שעיקר החפץ מונח על גבי מקום פטור, והאדם המסייע להחזיקו שם מקפיד שהתמיכה שלו לא 'תשתלט' על המצב אלא תהיה בגדר סיוע ותמיכה בלבד, כך **שעיקר הכובד יוטל על ה'מקום פטור'**.

1. סיכום

מתוך עיון בסוגיות נראה שאין מקור הכרחי לאף אחת מן ההגבלות שהוזכרו בפתיחה :

א. אמנם ההנחה במקום פטור חייבת להיות **הנחה גמורה**, אך אין צורך להקפיד בדווקא שהחפץ יעמוד שם מעצמו ללא תמיכת יד אדם. ודי בכך **שעיקר הכובד של החפץ יוטל על העצם המשמש כמקום פטור**.

ב. העקירה ממקום פטור אינה צריכה להתבצע דווקא **תוך כדי הליכה** של מי שנוטל את החפץ, אך ודאי יש להקפיד **שהחפץ יהיה בתנועה מתמדת**. ואם עמד לגמרי כשהחפץ בידו, חייב להניחו שנית על מקום פטור וימשיך בדרכו.

ג. הנחת החפץ בתוך הכרמלית אינה צריכה להעשות דווקא **בתוך ד' אמות**, וניתן לכתחילה לשאת אותו **אפילו מעבר לכך**. ואם אירע שעצר, חייב להניח את החפץ בשנית על גבי מקום פטור ולהמשיך בדרכו.

ד. אמנם ודאי עדיף שהעקירה ממקום פטור ליעדו בכרמלית תתבצע **על ידי מישהו אחר**, אך אין בכך משום הכרח.

ה. טוב שנשיאת החפץ כרמלית **תתבצע תוך כדי ריצה**, כדי שיהיה היכר לכך, אך במקום שהדבר מכביד אין בכך צורך.